

Visot sáhttá dahkat árvaseappot

Mii háliidit servodaga mii lea árvvas buohkaide. Árvvasvuohta lea vuoiggalašvuohta ja dan, ahte politihkalaš mearrádusaiguin geange noadđi ii stuoro govtttoheapmin. Min mielas lea árvvas juohkit ovddasvástádusa dásedit nu, ahte buresbirgenstáhta vuoddu seailu nanusin.

Mii háliidit Suoma, gos olbmot besset gurgadasain jođánit dikšumii. Mii háliidit ollahuhttit guovttevahkkosaš dikšundáhkádusa oba Suomas ja sirdásit eakti vuogi mielde doaibmi iežasdoavttir- iežasdivššár -mállii.

Midjiide lea dehálaš ahte mánáid ja nuoraid oahppanbohtosat sáhttet jorggihit loktanit. Mii háliidit ahte skuvllat leat dorvvolaččat ja buorit birrasat mánáide ja nuoraide oahppat sihke oahpaheddjiide oahpahit. Min ulbmilin lea unnidit luohkáid joavkosturrodagaid, vai oahpaheddjiide báhcá eanet áigi ohppiide.

Mii eat háliit vuodjit buohccedivššáriid, oahpaheddjiid, bolesiid, vuvdiid, beavdebalvaid ja mánggaid eará bargiid agálaš bálkároggái. Mii háliidit, ahte bargoeallin ovddiduvvo ovttas soabademiin ja huksemiin, ii gaikkodemiin ja riidalemiin.

Politiikka lea álohii sáhka árvoválljemiin. Olgešráđđehus doalvu Suoma vearru guvlui. Danin gielddain ja buresbirgenguovlluin galget dahkkojuvvot mearrádusat, maiguin buoriduvvojit min juohkehačča árga.

Mii háliidit máhcahit olbmuid luohttámuša dasa, ahte árvvas servodat lea vejolaš ja ahte geange noadđi ii šatta meariheapmen. Visot sáhttá dahkat árvaseappot ja dat mii lea árvvas, lea maid jierpmálaš. Dás lea gažaldat giđa gieldda- ja guovlluválggain.

Jođánuhttot dikšumii beassama

Min mielas juohkehaš galgá sáhttit luohttit dasa, ahte oažžu dikšuma dárbbu mielde ja áiggebáale beroškeahtta ruhtabursa assodagas.

Vuodđodearvvašvuohtafuolahussii ja buozalmasaid eastadanbargui galget biddjojuvvot návccat dáláža eanet, vai bastit eastit buozalmasaid vearráneami ja unnidit divrras bálvalusaid dárbbu. Mii doalahit gitta guovtti vahku dikšumii beassamis vuodđodearvvašvuohtafuolahusa hoahpuhis divššus miehtá Suoma. Njálmmi dearvvašvuohtafuolahusas dikšuma várás ferte beassat golmma mánu siste.

Vuodđodearvvašvuohtafuolahusas galgá váldojuvvot atnui iežasdoavttir- ja iežasdivššármálla. Dát buorida bálvalusa ja áššehasaidda duhtavašvuođa sihke unnida goluid.

Maiddá mielladearvvašvuođa váttisvuođaiiguin ferte beassat jođánit dikšumii. Digitálalaš mielladearvvašvuođa vuosttaš muttu bálvalusat galget leat fállun ja buohkat galget beassat daidda álkit. Mielladearvvašvuođa čuolmmaid dovđán eará divššu olis ferte buoriduvvot.

Bálvalusaid oažžun galgá buoriduvvot buot buresbirgenguovlluin nu ahte váldojuvvojit atnui digibálvalusat, gáiddusvuostáváldimat, johtti bálvalusat ja elektrovnnalaš áigevárren. Dáid lassin galget dorvvastuvvot maiddá árbevirolaš fysalaš fitnamat dehe telefonoktavuohta.

Jorgalahttot mánáid ja nuoraid oahppanbohtosiid bajás

Juohke mánnái galgá dorvvastuvvot alladásat vuodđooahpahuš, oahppama doarjja ja dárbbatlaš oahppomateriálat skuvllas. Beaiveruovttuin ja skuvllain fertejit leat doarváid dorvvolaš ja máhtolaš rávesolbmot. Ámmátskuvlemis ferte fuolahuvvot oahpahuš mearis.

Guovttejahkásaš ovdooahpahuš nanne mánáid skuvlačehppodaga ja veahkeha sihkkarastit, ahte buot mánáin leat seamma oahppanvejolašvuodát. Juohke mánás ferte leat doarváid buorre giellamáhttu go skuvla álgá. Danin ferte ođastuvvot ja lasihuvvot suoma- dehe ruođagiella nubbin giellan (S2)-oahpahuš.

Skuvllaide ferte dáhkiduvvot oahppanráffi telefonnaid heađušteaddji anu ráddjemiin oahppodiimmuin, oahpaheddjiid pedagogalaš friddjavuohta mearramiin heivvolaš oahppanvugiin ja joavkosturrodagaid doalahemiin doarváid unnin. Min ulbmilin leat eanemusat 20 oahppi joavkosturrodagat vuodđooahpahušas, earenoamážit vuolimus jahkeluohkain.

Skuvllaid ja oahppolágádusaid bargoveagas galget leat doarváid resurssat heađuštemiid eastadanbargui ja galgá lasihuvvot doaibmaváldi seahkanit dasa.

Váhnemiid ovddasvástádus skuvlla ja ruovttu gaskavuodá ovttasbarggus ferte nannejuvvot. Ruovttu ja skuvlla gaskavuodá ovttasbargu galgá doarjut fuolaheddjiid.

Gielddain ja buresbirgenguovlluin galgá váldojuvvot duođas mánáid ja nuoraid lassáneaddji illáveadjima ja birgema hástalusat. Skuvllain galget váldojuvvot atnui buoremus geavadat mánáid ja nuoraid buresbirgema doarjumii earret eará beaveritmma oasil. Iđit- ja eahketbeaivedoaibma galgá ođastuvvot ja njađđojuvvot skuvlabeaivvi oassin.

Skuvllat fertejit ángiruššat fásta sadjásaš olbmuid rekrutteremii. Givssideapmi galgá geahpiduvvot skuvllaid ja oahppolágádusaidguovdasaš doaibmamáliid bakte ja maiddáid mánáid ja nuoraid dovdo- ja gulahallangálggaid buoridemiin.

Nuoraidbargu, mii dáhpáhušvá skuvllain ja oahppolágádusain, galgá ovdánahttojuvvo, ja mánáid ja nuoraid bálvalusaid oažžasuvvan galgá buoriduvvot.

Árrabajásgeassin ja ovdooahpahuš, mii doarju šaddama ja oahppama, galgá leat buohkaid olámuttos. Lagasskuvlla oktavuhtii galget čohkkejuvvo maiddáid eará mánáid ja nuoraid bálvalusat ja ájanasat. Ájanasaid doarjumiin eastadit duvdahuvvama ja unnidit aktovuodá.

Gielddat galget sihkkarastit, ahte nuppi dási oahpahuš seailu eakti vuogi mielde mávssuheapmen, vai juohke nuoras lea vejolašvuota čađahit nuppi dási oahpahuš.

Bearašpolitihka rukses árpun galgá leat eastadeaddji ja nuvttá vuollegis šielmmá bálvalusat. Organisašuvnnain lea dehálaš rolla vuollegis jearaldagain bálvalusaid buvttadeaddjin sihke áššedovdin, mat fállujuvvojit bearrašiidda. Mánáidsuodjalusas galgá sirdásit ovddalgihtii eastadeaddji ja bearašguovdasaš doibmii.

Mánáin ja nuoraid illáveadjima mearkkat sáhttet vuhttot maid veahkaváldin. Dasa seahkánuvvo áhpasepmosit mánggasuorggat ovttasbargguin, masa váldojit mielde maid máná dehe nuora fuolaheaddji.

Juohke gielddas galgá ráhkaduvvot doarjaga fállama strategiija árabajásgeassimis nuppi dássái, mas linnjejuvvot makkár doarjja ja makkár resurssat fállujuvvojit.

Dorvvastuvvot ahkeolbmuide buresdoaibmi bálvalusaid

Ahkeolbmuide galgá dáhkiduvvot dorvvolaš boarisvuolta buresdoaibmi bálvalusaid bakte. Mii fertet fuolahit, ahte vuorasolbmuide leat fállun bálvalusat dehe dikšunbáikkít dalle, go dat dárbbahuovvojit. Ahkeolbmuid veajuiduhttimii, searvvušlaš orrumii sihke ruoktot dolvojuvvon bálvalusaide, mat dorvvastit doaibmanávccaid, galget biddjojuvvot návccat.

Min oainnu mielde boarrásiiddikšuma bargoveahkamihttomeriin ii oaččo digget, vai dikšuma kvaliteahhta ii hedjon ja bargiid bargonoađđi ii stuoro.

Oapmahašdikšuma kritearat galget ovttaiduhttot oba riikkas, doarjjabálvalusat fertejit leat fállun ja oapmahašdikšuma máksojuvvon doarjjamearis galgá fuolahuvvot. Vuoras váhnemiiddis fuolaheaddji bargit galget dorjojuvvot dáláža buorebut, vai sii vedjet bargoeallimis noađuheaddji eallindilis.

Suvdilis ekonomii ja šaddan nanu vuodđobálvalusaid vejolažžan dahkkin

Gielddat fertejit bidjat návccaid vuodđobálvalusaid dorvvasteami várás doaimmaide, mat váfistit ahtanuššama ja barggolašvuoda. Buresbirgenguovlluid vuollebáhcajiid gokčangeatnegasvuolta galgá guhkiduvvot, vai buresbirgenguovlluin lea vejolašvuolta ovddidit doaimmaset almmá oanehisáigge ja bálvalusaid dorvvohuhtti čuohppamiid haga.

Mii háliidit sihkarastit, ahte almmolaš vearroruđaiguin máksojuvvon investeremiin ja háhkamiin doahttaluvvojit álohii Suoma lágat, bargolágat ja bargoeaktosoahpamušat. Daiguin dorvvastuvvojit bargiid sajádat, váfistuvvo barggolašvuolta ja suomelaš fitnodagaid gilvonákca sihke eastaduvvo olmmošgávpi.

Eallinvuoimmálaš gielddat

Gielddat galget bidjat návccaid barggolašvuoda bálvalusaid doaibmamii ja ođđa, eanet váikkuheaddji doaibmamáliid duddjomii. Maiddái oastobálvalussan buvttaduvvon barggolašvuoda bálvalusain fertejit biddjojuvvot návccat bálvalusa ábasvuhtii.

Barggolašvuolta- ja ealáhusbálvalusat fertejit fállujuvvojt ovttá kontáktaváldima prinsihpain ja dat galget dávistit guovllu bargoohcciid, fitnodatolbmuid ja bargoaddiid dárbbuide. Barggolašvuotabálvalusat galget doarjut sihke jođánis barggu oazžuma ja olbmuid individuála dárbbuid. Min ulbmilin lea, ahte juohkehaš sáhtta oazžut barggu návccaidis mielde.

BE-bálvalusat galget doarjut fitnodagaid barggu oazžuma áššiin ja veahkehit daid barggaheamis maid olbmuid, geain leat heajut bargomárkansajádat. Álggaheaddji fitnodatolbmui galgá fállujuvvojt mentoreren unnimusat guokte jagi.

Servoduvvamis lea guovddášrolla barggu oažžumis. Gielddain galget ovdánahttojuvvot bálvalusat, mat vuodđuduvvet sisafárremii bargama vuodul ja servoduvvamii ja galgá lasihuvvot servoduvvama álgomuttu bálvalusaid ábasvuohta sihke sihkkarastojuvvot, ahte eará bálvalusat dorjot Supmii ásaiduvvama ja dan dovdama ruovtturiikan.

Gielddain galget biddjojuvvot návccat sisafárrejeddiid jođanis suoma- dehe ruohtagiela oahppamii, oahpuid álggaheapmái ja barggu oažžumii. Bargovuđot sisafárrema bálvalusat galget čohkkejuvvot ovtta sadjái ovttasbarggus eará eiseválddiiguin. Barggu oažžuma áruide, dego barggu ohcamis muosáhuvvon vealaheapmái, galgá seahkanit geabbilit.

Gielddain galgá ovddiduvvot earenomážit sisafárrejeddiid servoduvvan, mii váfista bearrašiid buresbirgejumi sihke mánáid vejolašvuođaid birget ja giddanit servodahkii.

Gielddain galgá duddjojuvvot nanu vuodđu fitnodatvuhtii ja lávga ovttasbargui fitnodagaiguin, oahppolágádusaiguin ja mearrideddiiguin. Gielddain galgá sihkkarastojuvvot, ahte maiddáí smávva fitnodagain leat gáibádusat lihkestuvvat fálaldatgilvvuin. Dát dáhpáhuvá omd. gilvalahttimiid kritearaid govttolašžan dahkamiiin.

Gielddat galget ovddidit earenoamážit ruoná investeremiid ollahuvvama. Kritihkalaš infrastruktuvra, dego čáhcefuolahus, ferte dollojuvvot iežaset hálddus. Gielddat galget leat johttidoalu ovdamearkan ja háhkamiin galgá ovddiduvvot suvdilis ovdáneapmi.

Ábas buresbirgenguovllut

Buresbirgenguovlluin áššit galget bargojuvvot buorebut, vai sáhttit dorvvastit dehálaš bálvalusaid daid goarideami sadjái.

Buorrin gávnnavuvvon geavadat galget ožžojuvvot buresbirgenguovlluin dáláža áhpaseappot atnui. Buozalmasaid diagnoseremis ja automáhtalaš buohcceregistreremis lea vejolaš atnit ávkki dahkujierpmis dáláža eanet. Dikšunproseassat galget ođasmahttojuvvot ja ábasmahttojuvvot holisttalaččat. Kontrollerenfitnamat galget geahpiduvvot dalle, go dain ii oaččo olus ávkki.

Láigobargoveaga atnui galgá váldojuvvot haddedáhkkevuogádat almmolaš dearvvašvuohtafuolahusas. Priváhta dearvvašvuohtabálvalusaid badjelmearálaš čoahkkaneapmi ja dan mielddisbukti haddegoarpmumii galgá seahkanit dáláža áhpaseappot. Gilvaleaddji doaimma njuolggadusat almmolaš ja priváhta surggiin galget čavgejuvvot.

Buresbirgenguovlluid dutkan-, ovddidan- ja innovašuvdnadoaimma ruhtadeapmi galgá ovdánahttojuvvot ja ruhtadeapmi galgá stivrejuvvot maiddáí vuodđodutkamii.

Mátkegoluid buhtadusat galget sirdojuvvot ollásit Kelas buresbirgenguovlluide.

Biddjot návccaid buresbirgemii bálvalusaid geađejuolgin

Buorre jođiheapmi buorida bargoveaga veadjima ja buresbirgema sihke bargosajiid geasuhusa. Mii leat čatnasan háhpohallat mearkkašahtti geahpádusa gielddaid ja buresbirgenguovlluid eretorrumiidda buozanvuođa dihte.

Bargit galget movttiidahttot buori bargobidjosii ja ávkkálašvuođa buorideapmái dađi lági mielde, ahte buorre boadus dihtto maid bargiid dietnasiin. Bargit sáhttet bálkkašuvvot ovdamearkka dihte bargiidruhtaráju bakte.

Juohke Suoma gielddas ja buresbirgenguovllus galget buoriduvvot bargiid vejolašvuodát searvat bargiid áššiid válmastallamii ja mearrádusdahkamii omd. bargiidjuhkosa bakte.

Juohke bargái galgá addojuvvot vejolašvuolta unnimusat golmma dievasmahttinskuvlenbeaivái jagis.

Go bargi nuondá dehe deaivá bárti, de galget ohccojuvvot aktiivvalaččat vuogit, maiguin bargi sáhttá joatkit barggu. Bargonávcca hástalusain galgá dahkat vejolažžan geahččalanbargu, buhtejeaddji bargu ja bidjat návccaid gávdnat heivvolaš barggu.

Mii leat čatnasan ovddidit juohke gielddas ja buresbirgenguovllus bargogaskavuoltaovdduid ja earálágán bálkahanvuogiid geavaheami, mat dorjot barggus buresbirgema.

Gielddat ja buresbirgenguovllut eai sáhte sirdit olggobeallái iežaset bargoaddigeatnegasvuodaideaset, muhto dat galget sihkkarastit, ahte maiddá háhkamiin ja iežaset fitnodagain doahttaluvvo buorre bargoaddipolitihkka.

Fuolahuvvot ájanasvejolašvuodain ja biddjot návccaid kultuvrii

Gielddain galgá dorjojuvvot árgalihkadeapmi ja fuolahuvvot olahti ja govttolaš lihkanvejolašvuodain ja sihkkarastojuvvot, ahte servviin ja eará lihkadandoibmiin leat dárbaheami eavttut doaimma ordnemii.

Unnán dinejeaddji bearrašiid mánáid ájanasvejolašvuodát galget dorjojuvvot, vai juohke mánás lea vejolašvuolta unnimusat ovtta jeavddalaš ájanassii. Min ulbmil lea, ahte juohke mánás ja nuoras lea vejolašvuolta ovtta nuvttá ájanassii skuvlabeaivvi olis.

Juohkehaččas galgá leat vejolašvuolta šaddat gullojuvvot sihke váikkuhit iežas eallima ja orrunbirrasa mearrádusdahkamii.

Gielddain galgá fuolahuvvot kultuvrra eallinvuoimmis ja doaimmavejolašvuodain, vaikko riikka ráđdehus čuoziha mearkkašahhti čuohppamiid kultuvrra ruhtadeapmái.

Juohke gielddas galgá dahkkojuvvot konkrehtalaš doaimmaprogramma, mii doallá sisttis doaimmaid aktonasvuoda unnideapmái.

Dorvvolaš ja doaimmi gielddat

Juohke orrunguovlu, gávpotoassi ja lagasčoahkkeguovlu galgá leat buorre ja dorvvolaš báiki eallit. Gielddat galget eastadit orrunguovlluid sierraneami lánvárdkadeami, johtolatoktavuodaid ja bálvalusaid bakte sihke bidjat návccaid govttolaš vistebuvttadeapmái. Lagasčoahkkeguovllut galge ovdánahttojuvvot bálvalusaid buoridemiin. Gielddain ii galgga jođálnuhttit skuvllaidgaskasaš sierraneami ohppiiváldinguovlluin ja skuvlaválljemiiguin. Skuvllat fertejit dorjojuvvot dárbbuid mielde.

Min mielas galgá juohke barggolaččas galgá leat vejolašvuolta orrut vuohkkasit maid stuora gávpogiin. Gávpogat galget bidjat návccaid govttolaš vistebuvttadeapmái ja ollahuhttit

visteinvesterenprográmmaid, go ráđđehus vuodjá vulos stáhta doarjun vistebuvttadeami ja čuohppá orrunoarjagis. Gieldda vistebálvalusain galget váldojuvvot vuhtii mánát, nuorat ja bearrašat, mat leat sosioekonomalaččat heajut sajadagas.

Suomas galgá biddjojuvvot ulbmilin visttehisvuoda jávkadeapmi jagi 2030 rádjai.

Gielddain galget biddjojuvvot návccat gáhtaid ortnegisdoallamii, čuovggaheapmái ja dorvvolaš johtolatčovdosiidda. Árgga dorvvolašvuolta ferte váfistuvvot maid gávpotplánemiin, vistepolitihkain ja buresdoaimmiin bálvalusaiguin.

Gielddain ferte fuolahuvvot gokčevaš ja govttolašhattát joavkohtolatoktavuođain, mat váfistit maid gielddaid rolla dálkkádatdoaimmin. Orrunguovllut galget plánejuvvo nu, ahte bálvalusat, ájanasat ja bargosajit leat olámuttus almmolaš ja geahppa johtolaga vugiiguin. Juohke gildii galgá ráhkaduvvot dálkkádatplána.

Šleađgačiekčanlávddiid geavahusa buktin áruide galgá seahkanuvvot dáláža čavgadeappot ja daid atnu galgá muddejuvvo earenoamážit gávpotguovddážiin ovdamearkka dihte merkejuvvo parkerenbáikkiiguin.

Ambulánsa dehe buollinsuodjalusa dárbu ii jeara sajadaga. Danin gádjundoaimma bálvalandásis ja doaimmaeavttuin galgá fuolahuvvot miehtá Suoma.

Read the full election program of the SDP

